

tumismääräyksen umpeuduttua, sotilaat kutsuttaisiin tyhjentämään se kadulle.

Meille EHUlaisille elokuun alku 2004 muistutti elokuuta 1941. Yliopiston evakuoinen merkitsi EHU:n tietokoneverkon hajottamista ja erilaisen opetus- ja tutkimusmateriaalin sekä kirjaston 70 000 kirjan, joista suuri osa on saatu lahjoituksina Yhdysvaltain, Ranskan ja Saksan hallituksilta, pakkaamista ja poiskuljettamista. Erityisen vaikeaa oli opiskelijoiden siirtäminen toisiin yliopistoihin. Valtaosa yksinkertaisesti kieltäytyi siirtymästä muualle. Turvallisuuspalvelun agentit tallensivat videonauhalle julkiset protestimme ja pyrkivät vaientamaan protestit uhkailemalla väkivallalla.

Tällä hetkellä opiskelijamme opiskelevat Saksan, Ranskan, Yhdysvaltain, Puolan, Venäjän ja Minskin yliopistoissa. He ovat kaikki yhä meidän opiskelijoitamme, ovat yhteydessä professoreihinsa ja pitävät EHU:a *alma materinaan*. Me EHUlaiset työskentelemme luodaksemme ”yliopiston maanpaossa”, apunamme ystävät ja kumppanit Euroo-

pasta ja Yhdysvalloista. Projektimme koostuu useista osista. Useimmat tutkimusyksikkömmе sijaitsevat yhä Minskissä; ne eivät ainakaan toistaiseksi tarvitse lupaa toimiakseen. Maisteri- ja tohtoritutkinnot hoidetaan Lietuasta käsin ja niihin sisältyy sekä kontakti- että etäopiskelua. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaminen siirretään Pietariin ja siihen sisältyy myös paljon internet-pohjaista opetusta. Osa kursseista on jo aloitettu uudelleen etäopiskelun keinoin; pienryhmäopetus ja seminaarit ovat käynnissä. Selvää on, että edessämme on valtava urakka. Toivomme tervetulleiksi kontaktit ja yhteishankkeet suomalaisen tiedeyhteisön kanssa.

Perinteisesti lukuvuosi EHU:ssa alkaa ensimmäinen lokakuuta. Tällä kertaa, kuten EHU:n kotisivuilla lukee, ”avaamme maanpaossa olevan yliopistomme ovet virtuaalisesti”. Tervetuloa uuteen eurooppalaiseen humanistiseen yliopistoon!:

<http://www.ehu-international.org>

Suomentanut

Suvi Salmenniemi

Venäjän öljytuotannon kasvu supistuu

Brookings-instituutin tutkija Fiona Hill kyseenalaisti Venäjän öljytuotannon kasvumahdollisuudet nykyisellä investointitasolla luennoidessaan 4.10. Suomen ja Venäjän välisen tiede- ja teknologiakomission yhteiskuntatieteiden työryhmän järjestämässä seminaarissa Säätytalolla Helsingissä. Tohtori Hill on Venäjän öljytalouden parhaimpia asiantuntijoita ja kirjoittanut asiasta lukemattomia artikkeleita ja kirjoja. Hän on mm. yhdessä Clifford Gaddyn kanssa julkaisut kirjan *The Siberian Curse – How Com-*

munist Planners Left Russia Out in the Cold (2004), joka on herättänyt paljon keskustelua Venäjän maantieteen vaikutuksesta maan talouteen.

Fiona Hill totesi esityksessään Venäjän tuottaneen yli 46 % maailman öljynkulutuksen lisäyksestä vuosina 1998–2003. Tämä tuotannon lisäys on saatu aikaan panostamalla maksimaaliseen tuotannon parantamiseen ja jättämällä uusien öljyvarojen kehittäminen tulevaisuuteen. Erityisesti yksityiset venäläiset öljy-yhtiöt ovat keskittyneet öljyn

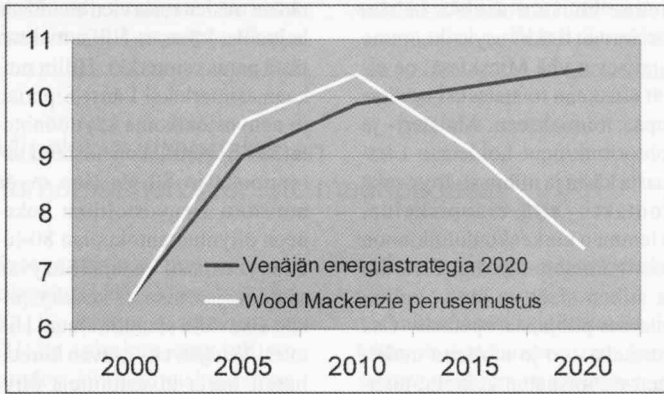
tuotannon maksimoimiseen ja jättäneet uusien reservien etsimisen heitteille. Jukos on Hillin mukaan tästä paras esimerkki. Hillin mukaan esimerkiksi Länsi-Siperian jo neuvostoaikoina käyttöönottuilla öljykentillä on nostettu varannoista jo 80 %. Hän myös muistutti Neuvostoliiton kokeneen öljyntuotantokuplan 80-luvulla ja ennusti Venäjälle käyvän samoin, jos maa ei keskity pitkän aikavälin suunnitteluun. Hill totesi Venäjän tarvitsevan kiireellisesti uusia investointeja öljyteollisuuden modernisointiin tai muuten öljytuotannon kasvu hiiptuu.

Hillin esitystä kommentoi tohtori Roland Götz saksalaisesta Stiftung Wissenschaft und Politikista. Götz totesi Venäjän olevan nykyhetkellä Euroopan tärkein kaasun- ja öljyntoimittaja mutta arveli, että Venäjän öljyn- ja kaasuvienti Eurooppaan ei voi nykyisestään enää paljoo lisääntyä, vaan se päinvastoin supistuu. Väitettään hän tuki mm. konsulttifirma MacKenzien arvoilla Venäjän öljytuotannon kehityksestä. Venäjän viennin sijaan Götz arveli Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan energiaviennin Eurooppaan kasvavan huomattavasti nykyisestään. Toisen kommenttipuheenvuoron piti Joensuu yliopiston tutkija Mattias Spies, joka myös epäili suuresti Venäjän tuotannonlisäysmahdollisuuksia, vaikka Venäjän pitäisi olla Euroopalle suuri ja vakaa öljytuottaja verrattuna esimerkiksi paljon pienempien reservien Norjaan. Spies totesi, että nykyinen epävakaus Venäjän energiasektorilla pelottaa eurooppalaisia energia-asiakkaita pois Venäjältä.

Vakausrahostolla teollisuus monipuolisemmaksi

Seminaarin toinen pääpuhuja oli Venäjän tiedeakatemian varapresidentti akateemikko Aleksander D. Nekipelov. Hän puhui pitkään

Venäjän Öljytuotanto 2000–2020 (tynnyriä päivässä)

Lähde: Venäjän energiastrategia 2020 & Wood Mackenzie, 2004

Tohtori Götzin esittämä kuva Venäjän energiastrategian tuotantoarvosta vs. konsulttifirma Wood Mackenzien tuotannon kehityksen arvio.

Venäjän talouden kehityksestä Putinin toisen kauden aikana. Hän muistutti Venäjän tulleen vakaammaksi ja kasvun kiihtyneen Putinin ensimmäisellä kaudella, mutta tunnusti toisen presidenttikauden heikkoudet ja talouden suuren öljyriippuvuuden. Nekipelov heitti myös ilmaan idean vakausrahaston rahojen käyttämisestä teknologian hankkimiseksi, jotta teollisuus modernisoituisi ja talous monipuolistuisi.

Kommenttipuheenvuoron piti OECD:n Venäjä-asiantuntija Bill Tompson, joka toisti OECD:n huolen Venäjän raaka-aineriippuvaisuudesta. Tompson epäili myös suuresti öljytuloilla kerätyn vakausrahaston riittävyyttä ja muistutti sen olevan erittäin pieni verrattuna esimerkiksi Norjan rahastoon. Hän epäili myös suuresti mahdollisuuksia kehittää Venäjän taloutta öljyrahaston varoilla, koska varat valuisivat hyvin helposti poliittisiin perustein väärin käsiin. Toisen ja hyvin ärhäkän kommenttipuheenvuoron piti UPI:n tohtori Arkadi Moshes, joka totesi Kremlin vallan keskittämisen ainoastaan heikentävän yhteiskunnan rakentei-

ta. Hän kritisoi voimakkaasti myös länttä ja erityisesti EU:a siitä, että se antaa Venäjän nykyisen poliittisen kehityksen jatkaa ilman vastalauseita.

Venäjän yhä politisoituvampi yritysilmapiiri

Tohtori Sergei Aleksaenko Development Centerista Moskovasta nosti omassa puheenvuorossaan esille Venäjän raaka-ainesektorin erittäin keskitetyn omistuksen sekä yhä politisoituvamman ilmapiirin. Hän kiinnitti huomiota siihen, että venäläiset raaka-aineita vievät yritykset eivät erityisesti investoi Venäjälle. Aleksaenko totesi myös suurten yrityskauppojen tarvitsevan poliittisen hyväksynnän, mikä on uhka talouden toiminnalle. Hän mainitsi esimerkkinä, miten presidentti Putin esti Interosia myymästä osuutta Silovyje Mašinysta saksalaiselle Siemensille. Jopa Saksan liittokansleri Schröder yritti kahdenkeskisissä neuvotteiluissa Putinin kanssa pelastaa kaupan viime tingassa, mutta presidentti ei leppynyt. Neuvotteiluiden jälkeen Putin oli kysynyt

Schröderiltä: ”Mutta, hyvä Gerhard, mikseivät saksalaiset investoi enemmän Venäjälle?” Tohtori Aleksaenko totesi myös paikallishallinnon haluavan usein osallistua yritysten toimintaan, mutta samalla se ei osaa tai ei halua tukea niitä. Näin kävi mm. Permin moottoritehtaan suurelle uudistamishankkeelle. Aleksaenkon esityksessä nousi esille aito huoli Venäjän yhä politisoituvamasta yritysten toimintailmapiiristä.

Venäjä ei ole Kiina

Sitran tuore yliasiamies Esko Aho muistutti avauspuheessaan Venäjän ja Kiinan erilaisista kehityspoluista. Kiina on pystynyt nostamaan talouttaan jatkuvasti uudistuaan, kun taas Venäjällä uudistukset ensin romahduttivat talouden ja vasta sitten nousu on hitaasti alkanut. Eroa Venäjän ja Kiinan välisissä kehityspoluissa Aho selitti sillä, että Kiinassa vapautettiin vain talous, mutta pidettiin poliittinen ohjausjärjestelmä tiukasti puoleen hallussa, kun taas Venäjällä pyrittiin samankäisesti taloudellisiin ja poliittisiin uudistuksiin, mikä johti sekasortoon.

Seminaarin päätti tiede- ja teknologiakomission yhteiskuntatieteiden työryhmän suomalainen puheenjohtaja tohtori Pekka Sutela, joka jättää puheenjohtajan tehtävät vuodenvaihteessa. Hän totesi tämäntapaisten seminaarien toimivan virkistävänä keskusteluna ja totesi perinteen jatkuvan myös ensi vuonna (sanoilla ”long live the seminar”). Seminaarin päätteeksi työryhmän jäsenet kiittivät tohtori Sutelaa vuosista puheenjohtajana. Työryhmän uutena suomalaispuheenjohtajana aloittaa vuoden vaihteessa tohtori Riitta Kosonen Helsingin kauppakorkeakoulun Venäjä- ja Baltia-keskuksesta.

Simon-Erik Ollus